

Koninklijke Harmonie van Thorn & Heerlense Oratoriumvereniging

A Mass for Peace

Koninklijke Harmonie van Thorn Heerlense Oratoriumvereniging

Jan Cober dirigent

Amy Schillings sopraan

Jamal Assalhi muezzin

–

Karl Jenkins 1944

The Armed Man - A Mass for Peace
(1999) arrangement voor harmonie-
orkest door Martin Ellerby

1. The Armed Man
2. Call to Prayers (Adhaan)
3. Kyrie
4. Save Me from Bloody Men
5. Sanctus
6. Hymn Before Action
7. Charge!
8. Angry Flames
9. Torches
10. Agnus Dei
11. Now the Guns have Stopped
12. Benedictus
13. Better is Peace

zondag 22 september 2024

15.30 - 16.30 uur

**Theater aan het Vrijthof
Papyruszaal**

**UIT
VRIJE
WIL**

MUSICA SACRA Maastricht

The Armed Man - A Mass for Peace

In opdracht van de Royal Armouries, het nationaal oorlogsmuseum van het Verenigd Koninkrijk, componeerde Karl Jenkins (Wales, 1944) *The Armed Man - A Mass for Peace* om de overgang naar het nieuwe millennium te markeren. Het was 1999 en de Kosovo-oorlog tussen Servië en de etnische Albanezen was kort daarvoor beëindigd. Zoals vele oorlogen werd ook deze getekend door gruwelen en misdaden. Jenkins droeg dit werk – voor solisten, koor en orkest – op aan de slachtoffers van dit conflict, in de hoop dat dergelijke wreedheden zich niet zouden herhalen. IJdele hoop, helaas. De Engelsman Martin Ellerby maakte dit arrangement voor harmonieorkest, een bezetting die zeker recht doet aan het martiale karakter van een groot deel van het werk.

The Armed Man volgt in grote lijnen de opzet van de katholieke mis, maar bevat ook elementen uit andere religies. Het begint en eindigt met het vijftiende-eeuwse lied *l'Homme armé* en gebruikt ook teksten van schrijvers/dichters als de Brit Rudyard Kipling en de Japanner Sankichi Tōge. Deze overleefde de atoomaanval op Hiroshima, maar overleed later aan de gevolgen ervan. Met een grote diversiteit aan teksten is *The Armed Man* een aanklacht tegen oorlog en een oproep tot vrede.

Karl Jenkins studeerde aan de universiteit van Cardiff en de Royal Academy of Music in Londen. Hij werd vooral bekend als jazz- en rockmuzikant op toetsen, saxofoon en hobo. Ook legde hij zich toe op het schrijven van reclamemuziek en samen met zijn zoon componeerde hij muziek voor commercials van meerdere grote ondernemingen. Vanaf 1995 werkte Jenkins aan crossoverprojecten waarin hij verschillende muziekstijlen vermengt, wat ook in *The Armed Man* duidelijk het geval is.

1. The Armed Man (l'Homme armé)

Deze mis voor vrede opent met een mars en de melodie van het Franse volksliedje *l'Homme armé*, dat stamt uit de renaissance en waarschuwt voor 'de gewapende man'. In de renaissance vormde dit lied de basis voor tientallen miszettingen, van Josquin tot Palestrina en ook Karl Jenkins past het nu toe voor dat doel.

L'homme armé doit on douter.
On a fait partout crier
que chacun se viegne armer
d'un haubregon de fer.

De gewapende man moet men vrezen.
Overall wordt omgeroepen
dat eenieder zich moet bewapenen
met een maliënkolder.

2. Call to Prayers (Adhaan)

Een oproep tot gebed, in het Arabisch gezongen. Vanaf de minaret van de moskee worden moslims door de muezzin vijf maal daags opgeroepen tot gebed.

āllahu ākbar (4x)
āsh'hadu ān lā ilaha illā-llah
āsh'hadu ānna mūhammadār
rasūlu-llah
hayyā `alā-s-salah
hayyā `alā-l-falāh
āllahu ākbar
ā ilaha illā-llah

Allah (God) is de grootste. (4x)
Ik getuig dat er geen andere godheid is dan Allah.
Ik getuig dat Mohammed Allah's
boodschapper is.
Kom naar het gebed.
Kom naar de verlossing.
Allah is de grootste.
Ik getuig dat er geen andere godheid is dan Allah.

*Met een grote diversiteit aan teksten is 'The Armed Man'
een aanklacht tegen oorlog en een oproep tot vrede.*

3. Kyrie

Het Kyrie vormt het eerste van de vaste misdelen (ordinarium). Uit de pen van Jenkins is het Kyrie gedragen en hoog-romantisch van toon. Het omlijst een Christe in renaissancestijl waarin hij het Christe van de *Missa l'Homme armé* van Palestrina citeert.

Kyrie eleison,	Heer ontferm U over ons,
Christe eleison,	Christus ontferm U over ons,
Kyrie eleison.	Heer ontferm U over ons.

4. Save Me from Bloody Men

In dit deel maakt Jenkins gebruik van teksten uit psalm 56 en 59. Deze worden door de tenoren en bassen gezongen in een stijl die aan het gregoriaans doet denken. De sfeer is dreigend en de tekst vraagt om bescherming tegen en bevrijding van hen die onrecht doen en bloed vergieten.

Be merciful unto me, O God: For man would swallow me up. He fighting daily oppresseth me. Mine enemies would daily swallow me up: For they be many that fight against me. O Thou most high. Defend me from them that rise up against me. Deliver me from the workers of iniquity and save me from bloody men.	Wees mij genadig, o God, want men dreigt mij te verzwelgen. De hele dag bestookt en onderdrukt men mij. Mijn tegenstanders bedreigen mij de hele dag en zij zijn met velen. O Allerhoogste! Bescherm mij tegen mijn belagers. Bevrijd mij van wie onrecht doen en red mij van hen die bloed vergieten. (Psalm 56: 2-3; Psalm 59: 2-3)
---	--

5. Sanctus

De meest omvangrijke teksten van de katholieke mis (Gloria en Credo) heeft Jenkins achterwege gelaten. Zo schept hij ruimte voor zelf gekozen teksten binnen het thema van zijn *Mass for Peace*. De tekst van het Sanctus is lovend en prijst de 'God der hemelse machten'. In marsachtige, doorgaande en dreigende muziek komt dit tot uiting, met alleen op de woorden 'Gloria tua' ruimte voor lyrische muziek. Het daaropvolgende 'Hosanna in excelsis' is majestueus en strijdvaardig, als voorbode van wat komen gaat. Het Benedictus dat in de katholieke mis naadloos aansluit, heeft Jenkins geplaatst als voorlaatste deel (nr. 12).

Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Pleni sunt caeli et terra gloria tua, Hosanna in excelsis.	Heilig, heilig, heilig, de Heer, God der hemelse machten. Vol zijn hemel en aarde van Uw heerlijkheid, Hosanna in den hoge.
--	--

6. Hymn before Action

Krachtige, filmische muziek op tekst van Rudyard Kipling (1865-1936). Hij werd in 1907 als eerste Brit geëerd met de Nobelprijs voor de literatuur. In de tweede helft van de vorige eeuw nam zijn roem aanvankelijk af, omdat hij zich een groot aanhanger toonde van het Britse imperialisme. Maar als auteur van *The Jungle Book* (1894) heeft hij – dankzij de vele bewerkingen en verfilmingen van deze verhalenbundel – toch grote bekendheid gekregen en behouden. Vier jaar eerder

schreef Kipling het gedicht *Hymn before Action*. Van de zes coupletten heeft Karl Jenkins de eerste twee getoonzet. De strijders bereiden zich voor op de oorlog en vragen God om bijstand, genade en de kracht om te sterven.

The earth is full of anger,
The seas are dark with wrath,
The nations in their harness
Go up against our path:
Ere yet we loose the legions –
Ere yet we draw the blade,
Jehovah of the Thunders,
Lord God of Battles, aid!

De aarde is vol met woede,
de zeeën zijn zwart van haat,
de volkeren in hun harnas
trekken tegen ons op.
Maar voordat wij de legioenen loslaten,
voordat we het zwaard trekken:
Jehova van de Donder,
Heer, God der veldslagen, help!

High lust and froward bearing,
Proud heart, rebellious brow, –
Deaf ear and soul uncaring,
We seek Thy mercy now!
The sinner that forswore Thee,
The fool that passed Thee by,
Our times are known before Thee, –
Lord grant us strength to die!

Hoogmoed en onwrikbaarheid,
trots hart, opstandig gelaat,
niets-horend oor en roekeloze geest,
wij zoeken nu Uw genade!
De zondaar die U loochende,
de dwaas die om U lacht,
onze tijd van leven is bij U bekend,
Heer, geef ons kracht te sterven!

7. Charge!

Ook hier strijdvaardige muziek. De tekst is afkomstig uit het gedicht *A Song for St. Cecilia's Day* (1687) van John Dryden (1631-1700). Deze wordt onderbroken door de tekst 'How blest is he who for his country dies', gezongen door de vrouwenstemmen en verwijzend naar een bekende uitspraak van Horatius: 'Dulce et decorum est pro patria mori'. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden deze woorden een soort motto. De pacifistische 'War Poet' Wilfred Owen typeerde ze als 'the old lie'. Aan het einde van dit deel barst de strijd los.

The trumpet's loud clangour
Excites us to arms
With shrill notes of anger
And mortal alarms.

Luid trompetgeschal
doet ons naar de wapenen grijpen
met schrille tonen van angst
en doodsgevaar.

How blest is he who for his country dies.

Hoe gezegend is hij die sterft voor zijn land.

The double double double beat
of the thundering drum
Cries 'Hark! the foes come;
Charge, 't is too late to retreat!'

De dubbelslag
van de donderende trom
roept 'Hoor, de vijand nadert.
Val aan! 't is te laat om terug te trekken!'

How blest is he who for his country dies.

Hoe gezegend is hij die sterft voor zijn land.

Charge! Charge!

Val aan! Val aan!

8. Angry Flames

Angry Flames begint met klokgelui en is een treurzang op een tekst van de Japanse dichter Sankichi Tōge (1917-1953). Hij overleefde de atoombomaanval op Hiroshima, werd een van de leidende figuren van de vredesbeweging, maar overleed in 1953 alsnog aan de gevolgen ervan.

Pushing up through smoke
From a world half darkened
by overhanging cloud.
The shroud that mushroomed out
And struck the dome of the sky.
Black, red, blue dance in the air,
Merge,
Scatter glittering sparks,
already tower over the whole city.
Quivering like seaweed
The mass of flames spurts forward.
Popping up in the dense smoke,
Crawling out,
Wreathed in fire,
Countless human beings on all fours
In a heap of embers that erupt and
subside,
Hair rent,
Rigid in death,
There smoulders a curse.

Opgestuwd door rook
vanuit een wereld half verduisterd
door een dreigende wolk.
De lijkwade die als een paddenstoel
uitwaaiert en de koepel van de hemel raakt.
Zwart, rood, blauw dansen in de lucht,
versmelten,
verstrooien glinsterende vonken
die al torenen over de hele stad.
Trillend als zeewier
schiet de vlammenmassa voorwaarts.
Opdoemend uit de dichte rook,
kruipend,
omhuld door vuur,
ontelbare mensenwezens op handen en voeten
in een hoop gloeiende as die uitbarst en
weer inzakt,
met uitgerukte haren,
verstijfd in de dood,
smeult daar een vloek.

9. Torches

Ook in dit deel worden de gevolgen van de atoombom op Hiroshima beschreven. De tekst is afkomstig uit het Hindoestaanse epos *Mahābhārata*. De titel verwijst naar de laatste zin: "They breathed their last as living torches".

The animals scattered in all directions,
screaming terrible screams.
Many were burning, others were burnt.
All were shattered
and scattered mindlessly,
their eyes bulging.
Some hugged their sons,
others their fathers and mothers,
unable to let them go,
and so they died.

De dieren werden verstrooid in alle richtingen,
verschrikkelijke kreten slakend.
Velen brandden nog, anderen waren al verbrand.
Allen waren verbrijzeld
en zomaar verstrooid,
hun ogen uitpuilend.
Sommigen omarmden hun zonen,
anderen hun vader en moeder,
niet in staat hen los te laten,
en zo stierven zij.

Others leapt up in their thousands,
faces disfigured
and were consumed by the fire.
Everywhere were bodies squirming
on the ground,
wings, eyes and paws all burning.
They breathed their last
as living torches.

Anderen sprongen op, bij duizenden,
met vertrokken gelaat,
en werden verteerd door het vuur.
Overal kronkelden lichamen
over de grond,
vleugels, ogen en poten, alles brandde.
Zij bliezen hun laatste adem uit
als levende toortsen.

10. Agnus Dei

Het Agnus Dei heeft Jenkins, anders dan in de gangbare volgorde van de katholieke misdelen, geplaatst vóór het Benedictus. Na alle oorlogsellende is deze ingetogen muziek een smeken om ontferming en vrede.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona nobis pacem.

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
ontferm u over ons.
Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
geef ons vrede.

11. Now the Guns have Stopped

Een treurzang van een overlevende op de dood van zijn vriend die in de strijd is omgekomen. Uit de tekst, geschreven door Guy Wilson, van 1988 tot 2002 Master of the Armories, spreekt de grote eenzaamheid van de overlevende.

Silent, so silent now,
now the guns have stopped.
I have survived all,
I, who knew I would not.
But now you are not here.
I shall go home alone;
and must try to live life as before,
and hide my grief.
For you, my dearest friend,
who should be with me now,
not cold, too soon,
and in your grave.
Alone.

Stil, zo stil nu,
nu de wapens zwijgen.
Ik heb alles overleefd,
ik, die wist dat ik niet zou overleven.
Maar nu ben jij niet hier.
Ik zal alleen huiswaarts gaan
en moet trachten te leven als tevoren
en mijn smart verbergen.
Voor jou, mijn dierbaarste vriend,
die nu bij mij zou moeten zijn,
niet koud, te vroeg
in je graf.
Alleen.

12. Benedictus

Met het serene Benedictus biedt Karl Jenkins kalme troost na alle strijd en verliezen, kort onderbroken door een opleving in het Hosanna.

Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

Gezegend is Hij die komt in de naam van de Heer.
Hosanna in de hoge.

13. Better is Peace

Het slotdeel pakt de melodie van *L'homme armé* van het begin weer op, maar nu op een tekst van de vijftiende-eeuwer Thomas Malory (ca. 1405-1471) die hier Lancelot en Guinevere aan het woord laat: "Better is peace than evermore war".

Aansluitend een tekst van Alfred Tennyson (1809-1892), waaruit de hoop spreekt dat duizend jaar van oorlogvoeren gevolgd mag worden door duizend jaar van vrede. Na deze uitgelaten muziek sluit de *Mass for Peace* verstillend af met een hoopvolle tekst uit het boek Openbaring.

LANCELOT Better is peace than always war.

GUINEVERE And better is peace than ever more war.

L'homme armé doit on douter.

Ring out the thousand wars of old.

Ring in the thousand years of peace.

Ring out the old, ring in the new.

Ring, happy bells, across the snow.

The year is going, let him go.

Ring out the false, ring in the true.

Ring out old shapes of foul disease.

Ring out the narrowing lust of gold.

Ring out the thousand wars of old.

Ring in the thousand years of peace.

Ring in the valiant man and

free the larger heart, the kindlier hand.

Ring out the darkness of the land,

ring in the Christ that is to be.

God shall wipe away all tears

and there shall be no more death,

neither sorrow, nor crying,

neither shall there be any more pain.

Praise the Lord!

Liever vrede dan altijd maar oorlog.

En vrede is beter dan eeuwig die oorlog.

De gewapende man moet men vrezen.

Luid uit die duizend voorbij oorlogen.

Luid in duizend jaar vrede.

Luid het oude uit, luid het nieuwe in.

Luid, vrolijke klokken over de sneeuw.

Het jaar gaat voorbij, laat het gaan.

Luid uit het onware, luid in het ware.

Luid uit oude gedaantes van smerige ziekte.

Luid uit de benepen dorst naar goud.

Luid uit duizend voorbij oorlogen.

Luid in duizend jaar vrede.

Luid in de dappere man en bevrijd het

edelhoediger hart, de zachtere hand.

Luid uit de duisternis van het land,

luid in de Christus die komen zal.

God zal alle tranen wissen

en er zal geen dood meer zijn,

geen rouw, geen jammerklacht,

geen pijn.

Loof de Heer! (*Openbaring 21: 4*)

Biografieën

Aan het Philharmonisch Muziekgezelschap van Thorn, opgericht in 1812, werd al in 1865 het predikaat 'Koninklijk' toegekend. Sindsdien staat het bekend als de **Koninklijke Harmonie van Thorn**, in de volksmond 'De Bokken'.

Onder de dirigenten van na de Tweede Wereldoorlog groeide het gezelschap uit tot een bezetting van zo'n honderd leden. Onder leiding van Sef Pijpers werd de Koninklijke Harmonie van Thorn in 1959 winnaar van het Wereldmuziekconcours in Bree, België. Ook bij interna-

tionale festivals in onder meer Spanje en Zwitserland en bij het Wereld Muziek Concours (WMC) in Kerkrade behaalde het orkest de hoogste onderscheidingen. Onder Norbert Nozy, dirigent van 2004 tot 2017, werd deze lijn doorgezet. Vervolgens werd Jan Cober chef-dirigent van de Koninklijke Harmonie van Thorn, een positie die hij ook bekleedde van 1984 tot 2004.

De **Heerlense Oratorium Vereniging (HOV)** is opgericht in 1949 op initiatief van dirigent

Jef Somers en viert dit jaar het 75-jarig bestaan. Dit concert maakt deel uit van deze viering. Het is een van de grotere koren in Zuid-Limburg en de leden komen uit heel de provincie. In de beginjaren legde het koor zich toe op een jaarlijkse uitvoering van de *Matthäus-Passion*. Gaandeweg heeft de HOV een repertoire opgebouwd dat varieert van barok tot modern klassiek. Dirigent van het koor is Emmanuël Pleijers, vaste repetitor Paul Huijts. Voor dit concert wordt het koor aangevuld met leden van mannenkoor St. Cecilia 1837 / CCK'74 Vaals/Lemiers.

Jan Cober (Thorn, 1951) studeerde klarinet en orkestdirectie aan het Conservatorium van Maastricht en rondde beide studies af met een Prix d'Excellence. Van 1972 tot 1977 was hij eerste klarinettist bij het Nederlands Omroeporkest en vanaf 1977 soloklarinettist bij het Residentie Orkest. Hij bekwaamde zich verder in het dirigeren bij vooraanstaande dirigenten als Willem van Otterloo en Ferdinand Leitner. Sinds 1976 was hij als docent werkzaam aan de conservatoria in Tilburg, Maastricht en Utrecht. Ook was hij verbonden aan het Europees opleidingsinstituut voor dirigenten in het Italiaanse Trento. In de afgelopen decennia heeft Jan Cober een belangrijke rol gespeeld in de Nederlandse en internationale blaasmuziek, onder meer als dirigent van het Nationaal Jeugd Harmonie-

orkest. Behalve chef-dirigent van de Koninklijke Harmonie van Thorn is hij sinds 1995 dirigent van de Koninklijke Harmonie Sainte Cécile Eijsden. Sinds 2020 is hij tevens chef-dirigent van La Banda Sinfónica Municipal de Madrid, en daarmee de eerste buitenlander die leiding geeft aan dit vermaarde Spaanse harmonieorkest.

Na haar bacheloropleiding Solozang & Opera aan Conservatorium Maastricht zette **Amy Schillings** haar studie in 2018 voort aan de Hochschule für Musik und Tanz Köln-Aachen. Beide studies sloot ze cum laude af. Sinds 2018 wordt ze gecoacht door tenor Franco Farina en volgde ze diverse masterclasses. De afgelopen jaren heeft Amy Schillings als concertsoliste opgetreden in Nederland, Duitsland en België. Sinds januari 2024 is zij vast lid van het operakoor van het Munttheater in Brussel.

Jamal Assalhi is al meer dan twintig jaar betrokken bij de activiteiten in en rondom de El Fath-moskee in Maastricht. Naast praktische zaken met betrekking tot de moskee, betekent het dat hij benaderbaar is voor mensen met problemen of vragen. Zo draagt hij bij aan de lokale gemeenschap. In de afgelopen jaren heeft Jamal de functie vervuld van vicevoorzitter van de moskee en leidt hij het gebed in afwezigheid van de imam. Daarnaast verzorgt hij, afwisselend met anderen, de oproep tot het gebed.

Musica Sacra Maastricht is een coproductie van Stichting Musica Sacra en Theater aan het Vrijthof en wordt mede mogelijk gemaakt door

Met dank aan Stichting Katholiek Steunfonds Onderwijs Maastricht en Omgeving (KSOM).

M

u

S

o

Festivalleiding en fondsenwerving Erwin Roebroeks **Programmacommissie** Jacques Giesen (vz), Sylvester Beelaert, Bas Geerts, Jos Leussink, Erwin Roebroeks, Tamar Tarenskeen, Saskia Törnqvist en Susanne Vermeulen **Marketing, vormgeving en publiciteit** Charlene Arasemita, Willemijn Doelman en Emmanuel Merkus **Productie** Raf Meijers **Hoofdredactie** Erwin Roebroeks **Redactie** Sylvester Beelaert, Philip Leussink en Jacinta Wetzter **UITbalie** Susan Meisen en Flora Minis **Technische coördinatie** Judith Bruijnzeels en Frank Wijnands **Expositiebegeleiding** Peter Snellens **Facilitair** Nandi Nijsten **Financiën** Jos Spauwen **Festivalbeeld** Raani Mohamed en Yaïsa Stoop, studenten Vormgeving | Visuele Communicatie, Zuyd Hogeschool **Directeur-bestuurder** Brigitte van Eck **Raad van Toezicht** Klaartje Peters (vz), Barbara de Heer, Bas Huyser, John Monseweijne en Ingeborg Stijnen • musicasacramaastricht.nl